

Ekspertutvalgets problemstillinger

Foreningen JAG og JAG Assistanse vil kommentere noen av ekspertutvalgets problemstillinger i tillegg til at JAG stiller seg bak fellesuttalelsen fra BPA-koalisjonen.

Kjernen i BPA ordningen er i endring

I likhet med BPA-koalisjonen vil JAG poengtere at det ikke har skjedd vesentlige endringer i BPAs intensjoner siden utvidelsen av personkretsen i 2005 og rettighetsfestingen i 2015. BPA er og skal være et viktig bidrag til likeverd, likestilling og samfunnsdeltagelse for personer med funksjonsnedsettelse og stort behov for bistand. Dette sikrer at Norge oppfyller både intensjonen og innholdet i CRPD.

Utfordringen er at kommunene sjelden sammenligner og arbeider for likestilling mellom personer med og uten funksjonshemming, men at de derimot i stadig større grad sammenligner ulike grupper av funksjonshemmede og at de søker et lavest mulig bistandsnivå ut fra et misforstått likestillingsprinsipp.

Kommunene har ulike rammer for å gi BPA og andre helse- og omsorgstjenester

I dette avsnittet problematiseres den samfunnsøkonomiske nytten av BPA. Det hevdes at flere har uttrykt innvendinger mot de samfunnsøkonomiske rapportene som foreligger. I likhet med BPA-koalisjonen etterlyser også JAG dokumentasjonen på dette. JAG har gjentatte ganger bedt kommunene å dokumentere sine alternative utgifter hvis en BPA-ordning gjøres om til en annen type tjeneste uten at dette har skjedd.

Forutsetningen for en slik sammenligning er selvsagt at likeverd, likestilling og samfunnsdeltagelse ivaretas på samme måte i en alternativ organisering som i en BPA-ordning. Vi minner om formålsparagrafen i helse- og omsorgstjenesteloven som skal «bidra til likeverd og likestilling» og «sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre».

For personer som har en BPA-ordning med mer enn ca. 70 timer pr. uke vil dette falle inn under personkretsen som vil komme inn under ordningen med refusjon for ressurskrevende tjenester.

Ved å samle BPA-tjenesten i en statlig sektor vil man kunne ha de samme assistentene på barnehage/skole/arbeid/fritid/hjemme. Dette vil gi økt fleksibilitet og forutsigbarhet ved f.eks. sykdom.

Så lenge BPA-assistenter i hovedsak ikke rekrutteres blant pedagoger eller helsefagarbeidere/helsepersonell mener JAG at det vil lette den varslede personalmangelen i offentlig sektor og dermed sørge for videre bærekraftige løsninger.

Ulikheter mellom kommuner i tildeling av BPA:

JAG er av den oppfatning at BPA må kunne anvendes på alle arenaer for å være et reelt likestillingsverktøy. Dagens ordning medfører svært uheldige situasjoner for flere assistansemottakere, spesielt for mennesker med større kognitive funksjonsvariasjoner. Denne gruppen med assistansemottakere har typisk et stort behov for forutberegnelighet, anvender alternative kommunikasjonsmetoder og bruker tid på å bli komfortable med nye mennesker. Gitt at en slik assistansemottaker har 2 forskjellige dagtilbud; dagsenter og voksenopplæring, vil personen måtte forholde seg til 3 forskjellige personalgrupper (BPA-assistenter, ansatte på dagsenteret og ansatte på voksenopplæringen). I tillegg er det ikke uvanlig at kommunen setter inn hjemmesykepleien for å ivareta medisintildeling og/eller andre enkle helsetjenester, samt miljøtjeneste/natttjeneste for punktvis tilsyn på natt. Denne ene assistansemottakeren med kognitive funksjonsvariasjoner og det store behovet for forutberegnelighet kan dermed risikere å måtte forholde seg til 5 forskjellige personalgrupper. Dette er åpenbart svært uheldig.

Vi ønsker å poengtere at dagens lovverk åpner for at kommunen kan innvilge BPA på alle arenaer, men grunnet manglende kompetanse i flere kommuner har assistansemottakere i JAG flere ganger fått tilbakemelding om at rundskrivene for BPA setter ned forbud mot å ta med BPA på eksempelvis skolen eller arbeidsplassen. Vi er klar over at rundskrivene ikke sier noe slikt, men det er sjeldent en assistansemottaker eller dennes pårørende har inngående kunnskap om regelverket rundt BPA. Vi ønsker også nevne at mange pårørende til assistansemottakere i JAG har stått i kamp mot kommunen over lengre tid for å sikre tilstrekkelig og forsvarlige tjenester for deres nærstående, og ofte ikke har overskuddet og/eller kompetansen til å sette seg inn i disse reglene. Slik direkte feilinformasjon fra kommunen kan derfor ofte gå ubesvart hen, dette spesielt sett i sammenheng med at flere kommuner setter ned forbud mot at BPA-leverandører kan bistå ved klage og/eller søknad, med den konsekvens at leverandør som bistår med dette blir nektet av kommunen å levere BPA-tjenester til den aktuelle personen.

For å ytterligere klargjøre overfor ekspertutvalget hvor store kompetansehull flere kommuner kan nevnes; manglende forståelse for når foreldreansvaret opphører, feiltolkning av NS hva gjelder muligheten til ansettelse av nærstående, flere forsøk på tvangsflytting inn på institusjon og manglende brukermedvirkning, samt manglende oppfyllelse av organisasjons-/foreningsmedvirkning etter CRPD artikkel 4.

Vi tror ikke det er mulig å redusere variasjonene i tildeling av BPA i dagens system. Årsaken til dette er at timeberegningen i BPA i stor grad er forvaltningsskjønn, det foreligger ikke klare retningslinjer for beregning av timer, det foreligger ikke ett felles kontrollorgan for alle kommuner med fullt innsyn i alle tildelinger av BPA, samt den tidligere nevnte variasjonen i kompetanse hos kommunalt ansatte, inkludert avdelingsledere. Vi er av den oppfatning at en statlig ordning er helt nødvendig for å redusere denne svært uønskede variasjonen.

Hva gjelder oppholdskommuneprisnippet og mobilitet er vår oppfatning at dette kun er problematisk så lenge BPA forblir en kommunal tjeneste. Dersom BPA blir en statlig ordning, vil ikke denne problematikken lenger være aktuell. I denne sammenheng kan vi også nevne at vi har hatt flere saker hvor kommunene finner det utfordrende å forholde seg til dette prinsippet, spesielt dersom en planlagt flytteprosess over kommunegrenser foregår over lengre tid. I slike situasjoner vil assistansemottakere ofte være avhengig av en velvillig kommune, eksempelvis dersom flyttingen allerede er meldt i folkeregisteret, men flyttingen ikke har funnet sted enda. Vi er klar over at kommunens ansvar ikke opphører bare fordi flytting er meldt, men det er ikke alltid kommunen besitter denne kunnskapen/kompetansen, og klagesaker til Statsforvalter er ofte nødvendig for at kommunen skal overholde oppholdskommuneprinsippet.

Ekspertutvalget anfører at likebehandlingstiltak kan medføre at enkelte assistansemottakere vil motta dårligere tilbud enn i dag. Det er uklart for oss hvordan likebehandling vil føre til dette, da vi ikke kjenner til noen kommuner som innvilger timer utover det forsvarlighetskravet tilsier. Vi er heller av motsatt oppfatning; at likebehandlingstiltak vil føre til at tjenestetilbudet til flere assistansemottakere blir løftet opp til et forsvarlig nivå.

Arbeidstaker:

Det er avgjørende for en god BPA-ordning, at den også er en god arbeidsplass for assistentene med ivaretagelse av HMS og arbeidsmiljø. Opplæring og veiledning må sikres, og myndighet og ansvar for hvem som har ansvar for hva må være tydelig. Det gjøres også i dag hvor tilretteleggere av BPA må dokumentere sine rutiner og ivaretagelse av assistentene og assistansemiljøet, både ved inngåelse av avtaler med den enkelte kommune, og løpende gjennom drift via evalueringer, avvikshåndtering, bruker- og medarbeiderundersøkelser m.m.

Som det er nevnt i fellesinnspillet må forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, samt andre forhold knyttet til rollen som arbeidstaker

reguleres på lik linje som alle andre arbeidsforhold, og undergå de samme regler og avtaler som i arbeidslivet for øvrig.